

József élete

Lekció: Lk. 12.1-7.

Textus: Gen.43-44.

2003. jún. 1.

Gazdagrét

A bűntudat rabságában

Bűntudat és konfliktus (43.1-14)

"Nincsen olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződnék, és olyan titok, amely ki ne tudódnék."

A felnőtté vált gyermek tudta, hogy egyszer újra előkerül a dolog. Nem, nem a több mint húsz évvel ezelőtti kegyetlenkedésére gondolt, amikor először testvére halálát kívánta, majd pedig hazug mesét szöttek apjuknak egy vérengző vadállatról. Ezen nem szokott gondolkodni, bár sötét árnyékként mindig követte, bármerre ment. Ez csak az ő és testvérei titka. Júda fejében Egyiptom erős embere járt. Láta, amint napról napra fogy az élelem, amint egyre közeledik az elkerülhetetlen. Láta, amint apja egyre jobban emészti magát, egyre inkább bezárkózik, falakat építve magának a múlt keserves emlékeiből. Érezte, hogy nem kerülheti el a szembenézést sem a kemény és szigorú főemberrel, sem apjával. Valami egyre súlyosabban nehezedett rá. Miért akarja az az ember éppen az elveszett József édestestvérét látni? Miért nem képes már apja túltenni magát gyászán? Miért kell neki mindenki előtt titkolózni? Meddig kell az apa fájdalmát látva folyamatosan szembesülnie tetteivel? Meddig lehet hazugságban, nagy családi titkot rejtegetve élni? Mikor lehet egyszer végleg elfelejteni a múltat?

És eljött a nap, ahogyan mindig eljön, hiába szeretnénk feltartóztatni: *"Amikor mind megették az Egyiptomból hozott gabonát, ezt mondta nekik apjuk: Vásároljatok megint egy ki élelmet!"* És újra megnyílt a csapda. Hogyan magyarázod meg neki, hogy engedje el a legkisebb fiút? Miközben tudod, hogy múltbeli cselekedeteiddel te döntötted romba az életét. De hogyan kerülhetné el ezt a kényes ügyet? Miközben csak rettegve tudsz arra gondolni, hogy ismét meg kell állnod az előtt, akinek kezében az életed. És hogyan halogathatnád a döntést? Az éhség nagy úr. Nincs menekvés. Esetleg megpróbálsz majd ügyesen manőverezni, de nincsen túl sok terved. Senkivel sem lehetsz őszinte. Sem apáddal, sem azzal a másik emberrel, aki életed szerves részévé vált. Majd mindent megteszel a fiúért, meg is ígéred apádnak, mindent magadra vállalsz. Valahogy majd csak kievíckélsz ebből a csapdából, reméled, de mégis mintha nem a te kezében lenne a dolgok menete.

Végignézed, amint apád reszkető kézzel csomagol. Összeszed mindent, ami érték, csak hogy megnyerje a távoli ember jóindulatát, és visszakapja legkisebb fiát. Semmi másra nem mer gondolni. Összeszedi a zsákokba titokzatos módon visszakerült pénzt is, nehogy adós maradjon. Majd hallod, amint a mindenható Istenhez esedezik, de azt is, amint jól ismert letargiájába zuhan: *"Ha már el kell veszítenem gyermekemet, hát elveszítem!"*

Bűntudat és vendéglátás (43.15-34.)

Nem kevés kínok között érkeznek a testvérek Egyiptomba. Ki szeret visszamenni legrosszabb emlékei színhelyére? Amikor nem tudod, hogy most mi következik. Amikor eszedbe jut, ahogyan az előző alkalommal magyaráztad a váratlanul súlyos helyzetet: *"Bizony, a testvérünkért bűnhődünk most, mert láttuk az ő nyomorúságát, amikor könyörgött nekünk, de nem hallgattunk rá. Emiatt ért utol bennünket ez a nyomorúság."* (42.21) Vajon mi jót várhatunk ugyanezen a helyen? Ugyanabban a helyzetben. Még ha jónak tűnik is valami, az is bizonyosan csak csapda. Miért vezetnek be bennünket annak az embernek a házába? Gyanúsán előzékeny a titkára... Meg akarnak vendégléni? Nem tudod elhinni. Nem csak azért, mert ennek éppen az ellenkezőjét tapasztaltad korábban. A lelkiismereted nem engedi. Ez a hely a bűnhődés helyévé lett. Itt minden arra emlékeztet, amire nem akarsz emlékezni. Hogy fizetned kell, valakinek el kell számolni azzal a tettel. Vétkeztél és bűnhődnöd kell. Ezért nem vagy szabad elfogadni, hogy jó szót szóljanak hozzád. Mindent, minden kedves szót, minden barátságos mosolyt, minden őszinte

szándékból való közeledést elutasítasz. Mindenhol csapdát sejtasz, és rettegsz. Félsz, hogy kiderül a titok. Képzeted pedig a legvadabb szárnyalással festi fel a lehetséges végkifejletet: *"Ránk fognak rontani, ránk fognak támadni, és szolgaságra vetnek bennünket szamarainkkal együtt."*

A legjobb módszer megpróbálni megelőzni a bajt. Tisztázzuk magunkat nyomban, oszlassuk el a kételyeket, és mondjuk, hogy nem mi vagyunk azok. Mutassuk meg, milyen becsületes emberek vagyunk. *"Urunk, jártunk mi már itt a múltkor is élelmet vásárolni. De amikor elérkeztünk éjjeli szállásunkra, és kinyitottuk zsákjainkat, kitűnt, hogy mindegyikünk pénze a zsákja szájában volt, ott volt a pénzünk a teljes összegében! Ezt most mi visszahoztuk magunkkal. De más pénzt is hoztunk magunkkal, hogy azon élelmet vásároljunk. Nem tudjuk, ki tette pénzünk a zsákjainkba."*

De hiába mindez, magad sem hiszel a mentegetődzésnek. Mert a pénzt valóban nem loptad, de te is tudod, hogy itt valami egészen másról, sokkal mélyebb dolgokról van szó. Ezért nem vagy nyugodt, pedig udvariasan fogadnak és viszontlátod testvéredet. Nincs békességed, pedig alázatosan leborulsz a most oly nyájas és kedves főember előtt, akinek átadod az ajándékaid. Nem érted, miért érdeklődik apád felől, miért fordul különös figyelemmel a legkisebb testvéredhez. Nem tudod, miért szalad ki váratlanul hirtelen a teremből, és különösen feszélyez, hogy mindannyiottokat életkor szerinti sorrendben ültet az asztalhoz, mintha ismerné a családot. A legkisebb ötszörös adagja is mintha ismerős lenne, mint oly sok minden, ezen az ismeretlen helyen. Ez az "ismerősség-érzet" azonban cseppet sem bátorító, inkább valami megfogalmazhatatlan fenyegetést hordoz. Várod, mikor lesz vége ennek a valószínűtlen ál-békességnek. Végül a jó bor megteszi a magáét, és pattanásig feszült bensőd felenged. Talán tényleg sikerül kiszabadulni a csapdából. Talán tényleg sikerül leplezni a múltat.

Bűntudat és lelepleződés (44.1-17)

"Nincsen olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződne, és olyan titok, amely ki ne tudódnék."

De néha mégis van, gondoljuk, mint a testvérek, akik elindultak hazafelé. Eggyel többen, mint amennyien érkeztek, élelemmel megrakodva mennek apjukhoz. Milyen boldog lesz, amikor újra magához ölelheti a szeretett fiút, a legkisebbet. Júda is megkönnyebbülve sóhajt fel, eleget tett ígéretének. Most visszavisszük neki azt, akit annyira szeret. Igen, a titok még mindig titok, de most mintha jóvá tettük volna. Lazul a nagy teher szorítása, talán lassan el is múlik. A korábban kegyetlen és szigorú úr szinte a család barátja lett, a magába zárkózó édesapa hamarosan egyetlenét zárja a karjaiba. A küldetés sikerrel járt, a sikeres utak pedig hajlamossá tesznek arra, hogy megpróbáljuk elhessegetni magunktól a múlt sötét árnyait.

De hamarosan kiderül, hogy a testvérek szabadsága csak virtuális szabadság. A titkár vádjaira még magabiztosan és tiszta lekiismerettel válaszolnak: *"Akinél megtalálják [az ezüst serleget] szolgálóid közül. az haljon meg, mi magunk meg rabszolgái leszünk uramnak."* A tények azonban ellenük vallanak. A serleg éppen a legkisebb fiú zsákjában van. És ez, szerintük, nem lehet véletlen.

Nem gondolhatod már, hogy véletlenül beszélt veled így ez az ember. Nem lehet véletlen, hogy éppen a legkisebbet akarta látni. Nem lehet véletlen, hogy az ő zsákjába került a serleg. Nem lehet véletlen, hiszen kísértetiesen hasonlít a helyzet ahhoz, amit titkolni és elrejtteni igyekszel. A kérdés ma is az, hogy mi lesz apáddal, ha elveszti kedvenc fiát.

Még ha eddig nem is mertél így beszélni, most már megadod magad: *"Isten hozta napvilágra szolgálóid bűnét."* Ezt a sok véletlent csak Isten jogos bosszújaként tudod megélni. Hiszen nem serleglopásról beszélsz, azt Isten nem hozhatta napvilágra, hiszen nem történt meg. Egészen más történik. Nem akarsz többet rejtőzködni. Nem bírod többet a hazudozást. Belefáradtál a manipulációba. Úgy érzed, nem tudsz menekülni a bűnöd elől. Utolért az égi igazságszolgáltatás. Istent is ilyennek tudod csak elképzelni; rendezetlen múltod nem engedi, hogy szeretetéről, elengedéséről, kegyeleméről ismerd őt. Elért a végzeted. Egy azonban bizonyos: *"Nincsen olyan rejtett dolog, amely le ne lepleződne, és olyan titok, amely ki ne tudódnék."*

Bűntudat és felelősségvállalás (44.18-34)

"Csak az lesz a rabszolgám, akinél a serleget megtalálták, ti pedig menjetek el apátokhoz békességgel!" Mi ez, ha nem egerút? Újabb lehetőség a menekülésre? Ígéretet tettél, de még mentheted magad. El tudod képzelni, hogy milyen lehet ennek az embernek a rabszolgájává lenni életed végéig? Apádnak meg majd mondtok valamit...

De amikor felismerjük, hogy semmi sem maradhat rejtve, amikor van bátorságunk, hogy kimondjuk, vétkeztünk, valami új születik. A felnőtté vált fiú szabaddá lett. Szabad vállalni a felelősséget. Egykor élen járt testvére eladásában és az apjának való hazugságban, de ma már nem kell ezt megismételnie. Az évtizedes titok ereje kezd megtörni, neki nem kell tovább rejtőzködni. Azonosult bűnével, és mostmár azonos lehet önmagával is.

De ennél többről van szó. Felszabadult apja szeretetére is. Az, aki azért gyűlölte testvérét, mert apja jobban szerette, mint őt, most képes abban kimutatni apja iránti szeretét, hogy elismeri, ha a legkisebb nélkül térnek vissza, apja belehal a bánatba: *"Ha úgy térek most vissza apámhoz, a te szolgádhoz, hogy nem lesz velünk ez a fiú, akihez lelkéből ragaszkodik, és ha meglátja, hogy nincs meg a fiú, akkor meghal, és szolgálid a bánat miatt juttatják apánknak, a te szolgádnak ősz fejét a halottak hazájába."* Erre csak akkor vagy képes, ha megbántad, amit tettél. Ha szívből fájlad, amit okoztál a másik életében. Ha minden porcikád azt mondja, bárcsak ne tettem volna meg ezt a hatalmas gonoszságot - függetlenül attól, hogy milyen körülmények vezettek oda. A bűnbánó szív szabadul fel a szeretetre és az együttérzésre. Ismered és átéled a másik fájdalmát, mert erőidet már nem arra pazarlod, hogy önmagad védjed meg. Megnyílsz a másik ember felé, és érzed, hogy mi az, amin neki kellett végigmenni - talán miattad is. Újra - vagy talán először - tudsz szeretni, olyan szeretettel, amelyet a következő hitelesít: *"Ezért hadd maradjon itt a te szolgád e fiú helyett uram rabszolgájaként, ez a fiú pedig menjen el testvéreivel!"*

Közben megismerted, szívedben átélted Isten közelségét és szeretetének melegét. Így imádkozol:

*"Míg hallgattam, kiszáradtak csontjaim,
egész nap jajgatnom kellett.
Mert éjjel-nappal rám nehezedett kezed,
erőm ellankadt, mint a nyári hőségben.*

*Megvallottam neked vétkeket,
bűnömetnem takargattam.
Elhatároztam, hogy bevallom
hűtlenségemet az Úrnak,
és te megbocsátottad bűnömet,
amit vétettem." (Zsolt. 32.3-5)*